

ERDÉLYI POSTARENDTARTÁS 1641-BŐL.

Georgius Rákóci Dei gratia princeps Transsilvaniae, partium regni Hungariae dominus et saeculorum comes etc.

Fidelibus nostris universis et singulis cuiuscunque status, conditionis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiaeque et functionis hominibus, signanter autem prudentibus et circumspectis magistris civium, regis et sedium iudicibus, villicis ac iuratis civibus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum ubivis in ditione nostra sitarum, existentium et habitorum praesentes nostras visuris, lecturis vel legi audituris salutem et gratiam nostram.

Bizonyos helyekről jöve panasz füleinkben postáinknak az szegénység között való magok viseletlenségek és kártételek felől s az is lévén értésünkre, hogy némely posták az szegénység között való jártokban ajándékot kívánván a falusi bíraktól, polgároktól, ha kik meg nem ajándékoznák őket bosszuállással fenyegetvén őket, eddig is némelyek közülök némely falubelieken ki is töltötték volna bosszujokat kártételekkel; mind ezek s több ezekhez hasonló gravamenek alól is akarván subleválni az szegénységet és minden postálkodással tartozó birodalmunkbeli rendeket, mind czímeres postáinkat s azonkívül való salvus conductusinkkal járó és magokat meg nem böcsülő némely szolgálkat is ez alább megiratott edictomunkbeli punctumok által (kiket mindenekkel azokban denotált poena alatt observáltatni akarunk) refrenálni akartunk, melyek így következnek:

I. Minden posta, valaki czímerünkkel vagy úti levelünkkel udvarunkból az hova expediáltatik, a dolognak kívánsága szerint éjjelnappal igyekezze útját híven, igazán és józanon continuálni.

II. Senkinek czímeres postáink közül szekér ne adattassék, az ki csak levelet s nem oly derék terhet viszen, hanem ló, azt is pengig tovább ne vigye, hanem legfeljebb három mélyföldig, ott tartozzék ujjabb postalovat alája kívánni s mindjárt visszabocsátani (ezt mindazáltal csak az szászszágon kell érteni, egyebütt observáltassék azelőtti usus); ki pengig az ellen vétene vagy cselekedni találtatnék, elsőben három pálczával erősen megverettetvén udva-

runkból kiűzethessék; ha ki pedig az postalóvat az mi rendelésünk ellen tovább vinné avagy akármilyen szín alatt magánál tartaná, valamennyire az szegény ember az idő alatt való kárára nézve eskünnék, azt az posta hópénzéből adjuk meg; az szerént ha szántsándékkal a postalóvat vagy megbénítaná avagy megölné, hópénzéből fizettetik meg az árát.

III. Menő s jövő útjában az posta sohult, nappal ebédjére vagy vacsorájára megszállván legfeljebb másfél óránál, éjjel két óránál többet ne mulasson. Az mely posta az ellen cselekednék, az falubeliek ha életeket szeretik adják értésünkre mindjárt megíratván, kinek büntetése az lészen, hogy az talpán százat ütnek toties, quoties edictomunk ellen vét.

IV. Az postának ebédjére, vacsorájára sohult egy-egy ejtel bornál s illendő ételnél többet ne adjanak. S ha pedig valamely posta többet kívánna is, ne adjanak; ha erővel venné vagy maszlagoskodnék, az helynek bírái köteleességek szerént tartozzanak értésünkre adni s ez ilyen cselekedetiért is az posta három pálezával megverettetvén, így is kiűzettetik.

V. Lovait az posta sohult mindene vesztése alatt az főtisztek kedve s akaratja ellen, az mi engedelmmünk nélkül ne tartassa.

VI. Ujesztendő-ajándékot s egyéb akármilyen névvel nevezendőt is semmi praetextus alatt, se nagy se kicsiny falukban s városokon a posták akármilyen névvel nevezendő fizetést elvenni ne merészeljenek, se ne kívánjanak, mert valaki ezt meg meri próbálni, élete fogy el érette.

VII. Sohult az posta se nagy se kicsiny rendbeli tisztviselőket, sőt még az szegénységet is ne szidogassák s böcstelenítsék s annál inkább ne verjék, mert valaki ez ellen vétend, esztendeig péntekességgel¹⁾ büntetődik érette.

VIII. Megjövén az posta udvarunkban tartozzék hiti s tisztessége vesztése alatt mind úti levelünket s mind czimerünket mindjárt adni; sőt ha ki czimerünket vagy úti levelünket elvesztené s be nem adhatná, ha élete meg fogna is engedtetni, de esztendeig való péntekességnek büntetését el nem kerülheti.

IX. Valaki postáink közzül el találja vesztetni vagy idegeníteni akármilyen móddal az postalóvat, az árát tartozzék megadni.

X. Az ki pedig másokkal czimborálván postalóvakat fogna vagy czimerünket, úti levelünket másoknak adná, élete fogy el érette; annak is, az ki czimerünk vagy úti levelünk nála lévén, akármilyen lopásban találtatik.

¹⁾ Bizonyosan *bőjtöléssel*.

XI. Minden posta jó száraz úton, másfél óra alatt egy mélyföldet legalább, sáros úton harmadfél óra alatt elmenjen. Az ki ez ellen cselekednék, három pálczával veretik meg; az is, az ki imide-amoda csavarogna s nem igazán járván útját, avagy mulatozna.

XII. Valamely posta nemes ember vagy pap lovát vinné el erővel avagy gazdája híre nélkül; az is, az ki útjában menő ilyen rendbeli embert vagy azoknak szolgáit megháborítaná, esztendeig való péntekességgel fog büntettetni, ha az megbántott félnek kedvét nem találja.

XIII. Valamely posta az szegénységet vagy azoknak tisztviselőit szidja, bosszuállással vagy kártétellel illeti avagy fenyegeti, rája bizonyosodván három pálczával veretik meg s esztendeig vasat fog hordozni, legalább félesztendeig.

XIV. Az mely posta czimerünkkel járván úgy hogy réja bizott dolgainkat végben vivén vagy házához menne s avagy akárhol csavarogna s tartatná magát, (avagy bár az nélkül is engedelünk nélkül) az szegénységen akármi élést venne akármi praetextus alatt s az bár ezután lenne is értésünkre akármi későre is, félesztendeig péntekessé tétetik.

XV. Czimerünket az posta úti járásában zsebében, se keblében, szablya-tarsolyában ne merészelje hordozni, hanem nyakában, mert valaki külömbet fog cselekedni, az talpán elsőben ötvent, másodsor százat ütnek, harmadszor kiveretik udvarunkból. Erre pedig mindennek, az polgároknak, bírának oly vigyázások legyen, hogy kötelességek szerént értésünkre adják, ha ki közzülök külömbet cselekedik.

Ez punctumokban helyeztetvén azért postáinknak való edictumunk: minden rendbeli hiveinknek s nevezet szerént városbeli polgármestereknek, király- és székbírának, polgároknak, nekünk tartozó kötelességekre igen serio parancsoljuk, ezt mindenütt publicálván, sőt in scriptis kiadván székekben levő minden falukra, minden bírakkal, folnagyokkal sub gravi animadversionis nostrae poena observáltassék, inculcálván és megparancsolván nekik, ha kik postáink közzül ezen kívül cselekednének, tisztekhez való kötelességek szerént tartozzanak mindjárt principálisoknak értékre adni s azok is minékünk hozzánk való kötelességek szerént bizonyos emberek avagy csak irások által hitek szerént tudtukra adni. Hogy pedig postáink is ezen edictumunknak violálásában méltó mentséggel ne élhessenek, soholt is őket se éjjel se nappal az ellimitált időnél tovább ne tartóztassák, se folnagyok, se bírák, s az megírt órák alatt is az megírt módon, hogy az eleikben rendelt utat fogyatkozás nélkül végben vihessék, tartozzanak minden helyekben alkalmas postalovakat szerezeni és tartani minden falubeli lakosok erős büntetés alatt, alioquin azoknak principálisok vallják bűvát és kárát minden bizonyal.

Tinektek is penig minden rendbeli postáink az feljül megjegyzett büntetés alatt parancsoljuk igen erősen, mindazokat effectuálni el ne mulassátok, hanem mindenekben azon punctumokbeli edictumunkkoz alkalmaztassátok magatokat, mert valaki azonkívül cselekedni tapasztaltatik, bizonyos legyen benne, kegyelem nem leszen semmiben is nekiek tőlünk és az, ki mit keres magának, szófogadatlanságának tulajdonítsa és senkire ne vessen, secus nequaquam facturi.

Datum in civitate nostra Alba Iulia, die vigesima mensis Aprilis, anno Domini millesimo sexcentésimo quadragesimó primo.

Georgius Rákóczy m. pr.

Ioannes Szalárdy,
vice secretarius m. pr.

Eredetije, alján a fejedelem pecsétjével s hátán Szalárdynak: *Pro parte civitatis Marosvásárhely* följegyzésével a br. Apor-család ltárában, *Okiratok III. 18.*

Közli: B.